

Otázka: Čítí, vnímání, pozornost, představivost, fantazie, kreativita

Předmět: Psychologie, Společenské vědy

Přidal(a): Miloslava Skopalová

ČITÍ

+činnost analyzátorů; psychický proces, který má krátké trvání

Počitek

- výsledek činnosti jednoho smyslového analyzátoru; jedna vlastnost děje nebo předmětu (př. barva látky, vůně květiny, zvuk houslí)
- aby počitek vznikl musí mít určitou intenzitu
 - a. Dolní počitkový práh: nejmenší intenzita podnětu
 - b. Horní počitkový práh: nejvyšší možná intenzita podnětu

Smyslová citlivost:

- míra kvality čítí, je individuální, může se měnit cvičením/únavou, (př. malíř rozeznává několik odstínů barvy, hudebník pozná odchylku v tónu)

Smyslová adaptace (analyzátory): smyslové orgány se přizpůsobují podnětům, které na ně působí

+kladná adaptace: zvyšuje se smyslová citlivost (př. Cvičení hry na housle)

+záporná adaptace: snížení smyslové citlivosti (př. Pohled do slunce)

Zraková adaptace

- Závislá na intenzitě světla
- Pokud nás ostré světlo oslní a při přechodu do tmy nám
- chvíli trvá, než se zorientujeme

Sluchové podněty

- Pokud jsou podněty nižší intenzity, monotónní a trvají delší dobu , adaptuje se sluch natolik, že si je po delší době ani neuvědomujeme
- Tlumené zvuky mohou člověka uklidňovat (relaxační hudba, praskání ohně,)
- Na hlasité podněty si může člověk přivyknout , ale nepůsobí dobře na jeho organizmus

Dotekové podněty

- Adaptace trvá déle, ze začátku nás ruší a pak si na ně zvykneme

Bolestivé podněty

- Na dlouhodobou mírnou bolest si člověk časem zvykne
- Na silnou bolest se člověk neadaptuje

VNÍMÁNÍ

+psychický proces, kterým poznáváme to, co v daném okamžiku působí na naše smysly

Vjem – výsledek činnosti vnímání (= zobrazuje celý předmět nebo děj)

- Vnímání vnějšího světa
- Vnímání pohybu a polohy těla
- Vnímání stavu vnitřních orgánů

Uskutečňuje se pomocí orgánů – analyzátorů (zrak, sluch, čich,) s kterými souvisí proces reflexivity: (reflex = zákonitá odpověď organismu na nějaký podnět)

- Receptor (vnímání tepla/bolesti)
- dostředivá dráha (cesta do CNS)
- ústředí (CNS)
- odstředivá dráha
- efektor (reakce na podnět)

INDIVIDUÁLNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VNÍMÁNÍ

Vyspělostí, citlivostí a stavem smyslového orgánu

- Zhoršení s přibývajícím věkem, nemocí, při únavě
- Celkovým stavem nervového systému
- Odpočatý člověk: jasnější a úplnější vjemy
- Unavený: nejasné a útržkovité vjemy
- Člověk ovlivněný nějakou látkou má vnímání zkreslené
- Zájmem, který má člověk o okolní svět
 - Pokud nás něco zajímá , touha po poznání umožňuje kvalitnější vnímání

VLASTNOSTI VNÍMÁNÍ

- Výběrovost: při vnímání si vybíráme předměty nebo jevy, které jsou pro nás zajímavé nebo upoutají naši pozornost
- Apercepce: zapojení předchozích zkušeností do vnímání; informace a zkušenosti, které užíváme k bohatšímu a přesnějšímu vjemu
- Pregnantnost: dotváření vjemu; principi dobrého tvaru (př. řada teček je vnímána jako

přímka)

- Transpozice :vnímání předmětu či jevu i v jiné podobě, pokud si zachová svou strukturu

ZVLÁŠTNOSTI VNÍMÁNÍ

Synestezie

- Jev, kdy vjemy z jednoho analyzátoru doprovázejí představy v jiném analyzátoru (př. hudba může vyvolat zrakovou představu – světlo)

Pseudoiluze

- Nepravé iluze, které jsou vyvolány podnětem, kterému neodpovídají
- Vnímající osoby připouští zkreslené vnímání a vliv fantazie

PORUCHY VNÍMÁNÍ

- Kvantitativní – snížená vnímavost způsobená nemocí, léky, únavou, alkoholem,...
- Kvalitativní
- Iluze
 - Zkreslené vjemy skutečných podnětů, které si člověk nepřipouští , ale věří jejich skutečnosti
 - Př. Duševně nemocný v klepání na dveře slyší střelbu
- Halucinace
 - Vjemy bez podnětu
 - Chorobné představy , kterými trpí duševně nemocní
 - Můžou se projevit v činnosti kteréhokoli analyzátoru
 - Př. Klientka v domově pro seniory sedí na křesle a potom odejde na WC, jak se vrátí nechce se posadit, protože tam někdo už sedí

POZORNOST

+ psychický stav, který se projevuje zaměřeností(=vybírání pouze některých z podnětů) a soustředěností(= stupeň aktivity mozkové činnosti) vědomí

DRUHY POZORNOSTI

1. Vnější – zaměřená na vnější svět
2. Vnitřní – zaměřená na sebe a svůj duševní život
3. Úmyslná – vědomé soustředění spojené s volnými a charakterovými vlastnostmi
4. Neúmyslná – mimovolní, vzniká působením zvláštnosti podnětu
5. Poúmyslné – v případě, že se úmyslná pozornost změní v mimovolní (zaujme mě výklad učitele , že již k vyvolání pozornosti není potřeba vůle)

ČINITELE OVLIVŇUJÍCÍ POZORNOST

1. biologická stránka – věk, zdravotní stav (např. nemoc), biologické potřeby (únava > potřeba spánku).
2. psychická stránka – úroveň psychických procesů, stavů a vlastností.
3. sociální prostředí.
4. dočasně – drogy, kofein, alkohol, léky.

VLASTNOSTI POZORNOSTI

1. Intenzita – síla koncentrace (při velké koncentraci, člověk nevnímá jiné podněty)
2. Stálost – délka soustředění se na podnět
3. Rozsah – počet podnětů, které pozornost obsáhne
4. Rozdělování – schopnost věnovat se více podnětům
5. Kolísání – schopnost přenášení pozornosti z jedné části na druhou
6. Přenášení – schopnost přenést pozornost z jednoho podnětu na druhý
7. Roztržitost – neschopnost se soustředit na potřebný podnět

PORUCHY POZORNOSTI

Aprosexie

- úplná ztráta pozornosti
- nesoustředěnost u těžkých melancholických a těžkých dementních stavů, těžkých psychóz

Hypoprosexie

- snížená kvalita pozornosti
- v důsledku organických poruch, únavy, fyzického vyčerpání, při depresi, u lidí se sníženým intelektem, pod vlivem farmak
- může se projevovat jako rozptýlenost, nestálost pozornosti, u pacientů s depresí

Hyperprosexie

- zvýšená pozornost, zvýšená koncentrace pozornosti

Paraprosexie

- nesprávné zaměření pozornosti, kvalitativní porucha
- dá se o ní mluvit i při psychózách nebo u psychotických stavů

PŘEDSTAVIVOST

+ schopnost vyvolat si ve vědomí představu předmětu či jevu , přestože právě nepůsobí na naše smysly

- názorný obraz tohoto jevu se nazývá představa, jsou individuální
- Vyvolání představy je umožněno uložením stop, které zanechalo vnímání v mozkové kůře
- Představa se shoduje s vjemem, ale je méně přesná a různě zřetelná
- Doprovázeno různými změnami fyziologických funkcí (přestavíme citron a uvědomíme si jeho kyselost, tak se zašklebíme)

TYPY PŘEDSTAVIVOSTI

- Zraková
- Sluchová
- Pohybové
- Čichové
- Chuťové

ASOCIACE PŘEDSTAV

Sdružování představ nebo jiných psychických jevů

- Asociace dotyku v prostoru a čase (při představě kávy se nám vybaví kavárna)
- Asociace podobnosti a kontrastu (při setkání s neznámou osobou si vybavíme osobu jemu podobnou)

DRUHY PŘEDSTAV

- Vzpomínkové – reprodukce toho, co jsme už vnímali
- Fantazijní – fantazie

FANTAZIE

+psychický proces při kterém se vytvářejí poměrně nové představy

-základem je zkušenost, vjem nebo vzpomínkové představy

DRUHY FANTAZIÍ

Rekonstrukční

- Vytváření představ na základě popisu nebo schematického znázornění

Tvůrčí

- Představy společensky hodnotné (vznik nového vynálezu)

Bezděčná

- Představy se vybavují sami (při snění, spánku)

Záměrná

- Řídí se vědomým záměrem, cílem

PORUCHY PŘEDSTAVIVOSTI A FANTAZIE

- Eidetizmus- schopnost prožívat určité představy tak živě, jasně, jako by byly reálné, téměř shodné s vjemy
- Synestézie - stav, kdy vjem z oblasti jednoho analyzátoru je provázen představou v jiném analyzátoru (spojení barev se zvukem - barevné slyšení).
- Denní snění- spontánní proud představ, které mají negativně emočně zabarvený obsah, snižují odvahu a aktivitu jedince, nebo ústí do prázdného nereálného života.
- Fantastická pseudologie- vymyšlené příběhy se vyprávějí jako skutečně zažité, přičemž jedinec začne postupem doby věřit, že se to tak stalo.
- Perseverační představy(vtíravé, obsese) - některé představy mají tendenci vracet se a setrvávat ve vědomí

KREATIVITA

+ je činnost, aktivita, jejímž výsledkem jsou nové, originální výtvoř; vymezována pouze jako elitní vlastnost či aktivita talentovaných lidí (umělců, vědců, vynálezců atd.).

DRUHY KREATIVITY

- Objektivní – představuje dosud neznámé, nové společensky hodnotné výtvoř (umění, věda).
- Subjektivní – jedinec vytvář produkt, který je nový pouze pro něho (jinak je už známý).

Tvořivost je složitý proces, při kterém se uplatňují kognitivní procesy (představy, paměť, myšlení atd.), psychické stavy (emoce), psychické vlastnosti (motivace, volní vlastnosti, schopnosti atd.).

FÁZE KREATIVITY

1. Preparace (příprava) – získávání informací o zadaném problému, využití získaných vědomostí a dovedností.
2. Inkubace – období „dozrávání“ tvořivého problému, probíhají nevědomé procesy.
3. Inspirace – objevení nápadu, myšlenky, jak řešit daný problém. Stav napětí, vnitřní nervozity, soustředěnosti, současně fantazie a emocí. Probíhá intuice (náhlé poznání).
4. Realizace – uskutečnění objeveného řešení.
5. Evaluace, verifikace – zhodnocení, ověření správnosti výsledků tvořivého procesu.